

NUOTEKŲ TVARKYMO KULTŪRA KASMET GERĖJA

DALIA ŠABLEVIČIENĖ,
UAB „Traidenis“ proceso
technologų vadovė

Į klausimus apie buitinių nuotekų surinkimo, valymo ir išleidimo reikalavimus, nuotekų valymo įrenginiams keliamus sertifikavimo kriterijus, visuomenės požiūrį į buitinių nuotekų surinkimą pasakoja UAB „Traidenis“ proceso technologų vadovė DALIA ŠABLEVIČIENĖ.

Kodėl individualiems nuotekų valymo įrenginiams taikomi švelnesni reikalavimai nei didelėms (pa-

vyzdžiui, miestų) nuotekų valykloms? Kokios kokybės vandenį į aplinką gali išleisti individualus vartotojas?

Buitinių nuotekų surinkimas, valymas ir išleidimas turi būti vykdomas pagal LR aplinkos ministerijos patvirtintą Nuotekų tvarkymo reglamentą Nr. D1-515. Pagal jį į gamtinę aplinką išleidžiamų nuotekų užterštumo normos priklauso nuo išleidžiamų nuotekų kiekio (taršos šaltinio). Individualūs vartotojai išleidžia šimtus ar tūkstančius kartų mažesnius valytų nuotekų kiekius, palyginti su miestų nuotekų valyklomis, todėl valytų nuotekų priimtuvui – upei, kanalui, tvenkiniui ar gruntui – lengviau susitvarkyti su likutine valytų nuotekų tarša, o mažo našumo nuotekų valymo įrenginiams taikomi švelnesni reikalavimai.

Išleidžiamo į gamtinę aplinką vandens kokybė visiems vartotojams nustatyta nuotekų tvarkymo reglamentu bei jo priedais ir priklauso nuo to, kokį kiekį valytų nuotekų individualus vartotojas išleis. Kadangi dažniausiai iš individualaus gyvenamojo namo ištekančių nuotekų kiekis per dieną yra mažesnis nei 5 m³, išleidžiamose nuotekose kontroliuojamas tik biologinio deguonies sunaudojimo (BDS7) parametras. Jo vidutinė metinė koncentracija valytose nuotekose negali būti didesnė nei 29 mg O₂/l. Todėl būsimas įrenginio turėtojas pirmiausia turi išsiaiškinti, kokie reikalavimai keliami valytoms nuotekoms, ir tik po to rinktis valymo įrenginį, o ne pasitikėti tik įrenginių pardavėjų teiginiais, kad tik jų įrenginys atitinka visus reikalavimus, ir įsigyti gerokai brangesnį nei kitų gamintojų arba tiekėjų valymo įrenginį.

Kokius pagrindinius sertifikavimo reikalavimus turi atitikti nuotekų valymo įrenginys, kad jį būtų galima naudoti Lietuvoje?

Nuo 2009 m. liepos 1 d. Lietuvoje gali būti parduodami tokie mažieji iki 50 gyventojų nuotekų valymo įrenginiai, kurių gamintojas arba tiekėjas turi notifikuotosios įstaigos išduotus bandymo protokolus ir pagal juos įgyja teisę įrenginį ženklinti CE ženklu. Teisę gaminį ženklinti CE ženklu gali gamintojas, jeigu jo gaminamų įrenginių deklarujamos technologinės savybės tenkina standarto EN 12566-3:2006+A1:2009 reikalavimus. Todėl kartu su valymo įrenginiu tiekėjas turi pateikti ir įrenginio atitikties deklaraciją,

kurioje turi būti nurodytas įrenginio išvalymo efektyvumas, valymo pajėgumas, įvertintos gaminio korpuso mechaninės savybės – nelaidumas vandeniui, yramasis atsparumas ir maksimalios apkrovos deformacija, patvarumas.

Kaip turi elgtis žmogus, jei šalia jo namo yra tiesiami centralizuoti vandentiekio ir nuotekų tinklai, o jis kieme turi individualų gręžinį (arba šulinį) ir nuotekų valymo įrenginį?

Tai priklauso nuo to, kaip buvo suplanuotas teritorijos, kurioje yra sklypas, detalusis planas ir kaip vandens tiekimas bei nuotekų šalinimas buvo numatytas projektuojant gyvenvietę arba gyvenamąjį namą. Jeigu projekte buvo numatyta, kad bus tiesiami centralizuoti tinklai ir vartotojas bus prijungtas prie jų, taip turėtų ir įvykti. Jeigu buvo suplanuotas vietinis vandens tiekimas ir nuotekų valymas / šalinimas, tai tiesiant centralizuotus tinklus gyventojas toliau gali naudotis turimais inžineriniais tinklais. Jokiu būdu negali būti vykdomas priverstinis gyventojų jungimasis prie centralizuotų tinklų, jeigu vietinio gręžinio geriamojo vandens kokybė atitinka higienos reikalavimus ir eksploatuojamas nuotekų valymo įrenginys užtikrina išleidžiamų nuotekų valymo kokybę pagal keliamus reikalavimus. Arba gyventojas prijungimas prie centralizuotų tinklų turėtų būti vykdomas vandens tiekėjo, o ne paties gyventojas, kaip tai vykdoma gretimoje Lenkijoje.

Kokių netinkamo nuotekų valymo įrenginių naudojimo atvejų pasitaiko Lietuvoje?

Kiekvienas nuotekų valymo įrenginių valdytojas kartu su įrenginiu gauna jo technologinės eksploatacinės tvarkos aprašą ir pagal jį privalo prižiūrėti įrenginį. Tačiau pasitaiko atvejų, kai įrenginio turėtojas nesilaiko eksploatacijos rekomendacijų ir įrenginys neužtikrina deklaruojamų išvalymo efektyvumo parametru, todėl patys sau ir aplinkiniams sukelia nepatogumų ir vengia prisiišti atsakomybę. Pavyzdžiui, jei buityje naudojamos buitinės chemijos priemonės, kurių patekimas į vietinius nuotekų valymo įrenginius pagal cheminę sudėtį arba naudojamą kiekį nėra leistinas arba jei į valymo įrenginį atitekančių nuotekų tarša viršija eksploatuojamo įrenginio leistinus taršos parametrus. Taip pat jei į valymo įrenginį atiteka nuotekos, kurios pagal sudėtį negali būti priskiriamos buitinėms nuotekoms.

Kaip keičiasi Lietuvos žmonių kultūra nuotekų surinkimo požiūriu?

Per pastarąjį dešimtmetį Lietuvos žmonių kultūra nuotekų surinkimo požiūriu stipriai pasikeitė. Anksčiau žmonės įsirengdavo nuotekų kaupykklas, senolių palikimą – „tris šulinius“, po kurių nuotekamieji vandenys neatitinka aplinkosauginių reikalavimų, o pastaruoju metu žmonių kultūra gerėja. Galbūt tai lemia padidėjęs dėmesys ir reikalavimai aplinkos taršos klausimams, vis daugiau kalbama apie taršos mažinimą, tam skiriama daugiau lėšų, griežčiau kontroliuojami taršos pažeidimai ir visa šių veiksmų seka lemia tai, kad keičiasi ir mūsų taršos supratimas, daromės šiuo atžvilgiu kultūringesni. Žmonės suvokia, kad įsirengdami vietinę valyklą ne tik mažiname aplinkos teršimą, bet ir išlaidos, susijusios su valymo įrenginio įsigijimu, atsiperka greitai, palyginti su nuotekų šalinimu iš kaupyklių. ■